

hogy itt is lehetne a helyzeten még nagyon sokat javítani a középiskola gyakorlati feladatainak jobban megfelelő tanárképzéssel.

Écsy Ödön István dr. csurgói ref. gimn. tanár, középiskolai magyarszakos tanulmányi felügyelő a szakfelügyelet, óravázlat és tanmenet kérdéseiről szól ezután. A tanulmányi felügyelő legszükségesebb tulajdonságának a tapintatot tartja. Az óravázlatról szólván, nem annak kötelező voltát hibáztatja, hanem azt, hogy idősebb, tapasztaltabb és fiatal, tapasztalatokban szegényebb tanár egyformán részletes óravázlatot köteles készíteni. Így aztán előfordul, hogy éppen az készíti szükségessé az óravázlatot, akinek szükségessége volna a részletesebbre. A tanmenetekkel kapcsolatban megemlíti, hogy azokat az egyes szaktárgyak természete szerint más-más formában s rovatok szerint kellene készíteni. Minden nevelői gyakorlat eredményessége legfőbb biztosítékának tartja pedig mindezeket túl a szeretetet, melynek át kell hatnia növendéke iránt a nevelő egész lelkét. Ezt követeli tőlünk a legnagyobb tanító, Jézus Krisztus példája.

Bene Kálmán dr. igazgató köszönte meg a Csurgón megjelent neves vendégek fáradozását és jóakarátát, Závodszy Levente dr. főigazgató pedig a maga részéről is köszönő szavakkal zárta be a magasszínvonalú és eredményes értekezletet.

Külön fejezetet érdemel annak megemlézése, hogy nevelésügyi problémákon túl miként hozta egymáshoz közelebb lélekben és szívben ez az értekezlet a különböző felekezetek iskoláinak nevelőit. Erre nézve talán a legjobb lesz, ha Torday Ányos dr. pohárköszöntőjéből idézünk egy mondatot, melyet az értekezletet záró közös ebéden mondott el: „Nem szeretttük, mert nem ismertük egymást s most, hogy megismerttük, meg is szeretttük egymást“ Adja Isten, hogy ez a szeretet minél jobban ki-

mélyüljön közöttünk egy lelkében egységesebb magyarság kialakítása érdekében.

— bf. —

A város mint nevelő tényező.

Mikor a városról mint nevelő tényezőről gondolkodunk, egymásután ötlenek eszünkbe emlékek a diákkorból és ezekkel együtt maga a város is, ahol diákéveinket töltöttük, idekívánkozik a múltból szemünk elé. Látjuk a ligetet a zöld pavillonnal, ahol ünnepnapokon sétahangversenyt hallgattunk. A liget egyik sarkában felmerül a sárga kis színház, amelynek belül meleg bordó, arany, meg elefántcsont festése s ropant ünnepi hangulata annyiszor átfogta lelkünket. Látjuk a vígjáték első írójának, Kisfaludy Károlynak bronzszobrát, a színházzal szemben, amely előtt elhaladva talán magunk is költői dicsőséget szomjúhoztunk. Szinte halljuk az óbarokk templom harangszavát is, amely délben közös diákébredre, este hazatérésre hívott és intett. Emberek, házak, társulatok, esték, utcák és ligetek jutnak eszünkbe, amik valaha jó irányban gyakoroltak hatást a fejlődő diák lelkére.

E jó hatások, azaz a lehetséges jó hatások összegét egy város után nem lehet megrajzolni. A főváros nyújt a tanuló számára a legtöbb szepet és tanulási lehetőséget, sőt az erkölcsi hatásokra is itt lehetünk a legmegragadóbb példákat (nagy ünnepélyek, körmenetek, országgyűlés, nagy tekintélyek). A főváros tele van a különféle stílusokat és korokat szemléltető épületekkel, szobrokkal, műemlékekkel. Múzeumaival, képtáraival, könyvtáraival egy vidéki város sem jöhet szóba a fővárosi mellett. Színházai, hangversenyei, előadó estjei és a legnagyobb tudományos és szépirodalmi társulatok működése nagy esztétikai és erkölcsi hatást gyakorolhatnak a tanulóra. Az utcák a reklámokkal, izléses boltkirakatokkal, a terek és

ligetek a színek harmóniájával és esztétikus vonalaikkal lépten-nyomon szépre, izlésre nevelő eszközök. A szakképzés számára is minden feltalálható Budapesten.

Egyszóval: Budapest nevelő hatása a jó irányban is nagyobb lehet, mint a vidéki városoké. E hatások folyamatát nem tudjuk úgy nyomón követni a fővárosi tanulón, mint a vidéki város diákjain. A főváros iskoláinak növényedekéi többnyire benne születtek és nőttek a városban és szemük, fülük anynyira beleszokott a sok szép és nagy-szerű nézésébe, hogy esetleg semmi különöset nem észlelnék ott, ahol az idegen szem megakadna. Nem látják meg az erdőtől a fát. A fővárosi tanuló lelki fejlődésfolyamata a folytonos hatások között, azt hisszük, határkövek, megállók nélkül történik és semmiesetre sem olyan, mint a faluról a városba, mondjuk, egy jobb vidéki városba szakadt tanulóé.

A falusi környezetből a vidéki városba került kisdíákra első ható tényező maga az iskola épülete. Neves íróink közül néhányan (Arany, Móricz) megemlékeznek arról, mily különös érzés fogta őket egy ódon kollégiumi épületnek kongó folyosóin, első meglátásakor. A boltozatos nagy méretek, komorszínű, visszhangos falak öregedő éveikben is elébük tűnnek. Az ilyen keretben felbukkanó tanár első látásra tekintélyes, majdnem félelmetes a kisdíák előtt. Az öreg iskola azonban továbbra is megmarad tekintélynek, s a puha gyermeklélekre gyakorolt hatását mutatja az a körülmény, hogy termei, formája, tájéka a diákemlékek késő találkozó emlékei lesznek. A tanár kezdetben félelmetes tekintélye azonban a kisdíák múltó napjaival elenyészik. Így van ez általánosságban. Ennek kettős oka van. A kisdíák bohó, játékos kedve többet akad meg azon, ami furcsa, különös, s jobban keresi azt, amin feleslegét kikacag-

hatja, magát élesre köszörülheti. A másik ok, amiért a tanár, sokszor már a fiatal tanár is, időszerűtlennek látszik, az, hogy diákban és tanárban két külön világ találkozik szemben: a jelen és a múlt, a megállapodott tudás és a hipotézis, a megkopott életforma és a friss divaton kapó jelen. Ellenkép a tanár és diák egymás mellett, mint általában az öreg élete (a nagyapákat szeretik, mégis megmosolyogták az unokák) a fiatal élet üdesége mellett. Azért mindig meg kell értenünk a diák bohóságait, kópéságait tanárával szemben és nem szabad azokért rögtön, míg nem romlottságból erednek, mégcsak haragudnunk sem.

A város nevelőleg hat szobrajval és egyéb épületeivel is. Említettük volt, hogy a főváros e tekintetben is a legtöbbet nyújtja és hogy szerencsések iskolái, mert benne minden izlés és tudás eszközeit megtehetik. A benyomások sokasága, igaz, gátlólag lép fel, nehéz éppen az ingerek sokasága miatt az emlékezetbe vésése annak, amit szemlélni kell. Minden lépésen új kép támadja, köti le a tanuló figyelmét. A stílusos épületek is egymást érik, így az érdeklődés szétszóródik és egyéb ingerek hatása miatt is a figyelem talán éppen nem ott tapad meg, ahova szánva volt. Másképp van ez olyan vidéki városokban, amelyekben a stílusos épületekben még esetleg történet is kísért. Ott egy-egy tiszta stílusú épület egyéb közönséges épületek és életviszonyok között kilép a figyelem számára, s kínálja magát nemcsak stílusával, hanem multjánál fogva is, s maradandó módon vésődik emlékezetbe. Vannak vidéki városok, amelyek épületköveiből lehetik a multat.

Mégis a főváros a nevelés számára a legcsábítóbb tényező. Ott minden adva van az ismeretek és izlések fejlesztésére s szemléltetésül a tanulónak. Mindenesetre igen szerencsések a vi-

déki iskolák is, amelyek teszem két órán belül meg tudják közelíteni a fővárost, s tanulmány céljaira jóformán akkor használják fel, amikor tetszik. A műtörténelem elmélyítésére és általában a szépízlés fejlesztésére egyedül a főváros tud megfelelő anyagot nyújtani szobrai és képtárai sokaságával és gazdagságával.

Rendkívül jótékony nevelő tényező a színház. Különösen és csakis akkor, ha gondoskodnak megfelelő irodalmi alkotások előadásáról. Színházi előadások nélkül a poétika és irodalom nem tanítható megnyugtató eredménnyel. A színház kitűnő iskolája az irodalmi beszédnek, tökéletes kiejtésnek és hangsúlyozásnak, közvetlenül megérteti a drámai műveket, ízlésre, társalkodásra nevel, s a költői mű tanulságainak kiemelésével el nem enyésző hatással van a tanuló lelki világára. Amit a színház jó értelemben nyújtani tud, azt nem pótolja semmi. A nevelés egy igen fontos eszköztől esik el tehát az az iskola, amely megfelelő színház nélkül élő városban kénytelen meghúzni magát.

Nem szólnunk részletesen a nevelésnek olyan eszközeiről, mint a múzeumok, mert a múzeumok célja felnőtte is ugyanaz, s hatásuk is: ismereteket adnak és tárgyaik előtt egyformán meghatódó lélekkel áll meg az ifjú is, öreg is. A múzeumok nevelő értéke a tanulóakra akkor lesz nagy, ha minél apróbb részletekben tanulmányozhatják át és minél többször szemléltetik őket. Nincs céljatevesztettebb eljárás, mint múzeumi terméken áthajszolni egy-két óra alatt a diákokat és azt kívánni tőlük, hogy a látottakból ismereteket mérítsenek.

Fontosak a tanuló szempontjából is a város ének- és zenekarai, ezek hangversenyei és demonstrációs ünnepélyei. Nemcsak esztétikai érzékét és ismereteit fejlesztik, hanem lelki felemelkedést is kiváltanak, s jövő élete

számára felejtethetetlen emlékeket tartalékolnak. Ilyen hangversenyeken és ünnepélyeken való megjelenéstől lehetőleg ne tiltsuk el növendékeinket, már csak azért sem, mert ez alkalmakkal más irányban is fejlődik és finomul ízlésük; szemük, fülük az ünnepihez, a válogatott széphez szokik, megtanulják ott is a tehetségek és tekintélyek tiszteletét, mozgásuk, társalgásuk mindig-mindig fesztelenebb lesz s az élet előkelő szintjéhez igazodik.

Jelentős nevelő tényezők lehetnek a tetszetős kirakatok is. Beszéljünk csak a könyvesboltok kirakatáról! Íróink között vannak, akik elárulják magukról, hogy szunnyadó írói, vagy legalább olvasási ösztönüket, könyvek szeretetét egy könyvkirakat meglátása mozdította meg bennük (Móricz: Légy jó mindhalálig). Hall a tanuló egy íróról, költőről, költeményről vagy regényről, talán arról, amelyik divatban van, s meglátja a kereskedés kirakatában az írói munkát vakító fehér papirban, vagy díszes kiadásban, s nem tudja leküzdeni a vágyát, hogy meg ne vegye, saját kis könyvtárát ne gyarapítsa vele. Ha aztán még a könyvkereskedő bácsi arravaló ember is, hogy tud a kis vevővel bántani, leköti őt irodalmi tájékozottságával, könyvismeretével, akkor az ilyen kereskedő kirakatostul, arravalóságával megkedvelteti a város diákjaival a könyvet, s közvetve az irodalom szeretetére valóságos nevelővé válik.

Nevel a város ligeteivel, parkjaival is. Nem beszélünk arról, hogy a ligetekben, parkokban a növények, virágok, cserjék száz és száz nemével ismerkedhetik meg az ember, csupán azt a hatást emeljük ki, amit ily helyeken a színek harmóniája és a vonalak kiválóan. Tapasztalásból tudjuk, hogy a diák, ha más okból, de főként az említett szépségek miatt is, szereti felkeresni a ligetet, s elgyönyörködik a

kertész és a természet gyönyörű együtt-munkájában.

Megszívlelésre méltó a tanulók beszámolója arról a hatásról, amit egy-egy temető látása tud kiváltani bennük. A síremlékek szépsége, a temető rendezettsége, kertszerűsége a tanulót szinte vonja a halottak birodalmába, s a lelki tisztulás, a felújuló kegyelet érzése mellett ismeretei ott is rögzítést kapnak az elhunyt nagy emberek életéből. De a stílusos emlékmű, sírszobor sokszor tanulságos elmélyedésre is készíti: tehát esztétikai ízlése fejlődik ott is. Nem kell külön hangsúlyozni, minő hasznos például Budapest temetőit látogatni. Érdemes volna oda külön tanulmányútra indulni diákjainkkal. Tehát a város még temetőjével is nevel.

De a város nevel társulataival, egyesületeivel, újságjaival is. A vidéki város különösen. Sok tanuló élénk figyelemmel kíséri az irodalmi társaság eseményeit, tagjaiért lelkesedik, őszinte tiszteletet érez irántuk. Dicsőségükre vágyik. Nagy tisztelete van előtte a helybeli lapoknak is. Azokból ismeri meg az újságot általában. A szerkesztő úr látható valaki, nem mindennapi tekintély, s egy-egy jobb cikke miatt a diák nem kevésbé néz fel rá csodálattal, mint az irodalmi társaság tagjaira.

Kétségtelen, hogy a vidéki város közvetlenebb nevelő, mint a főváros. Mert a vidéki város kevés nézivalójával, hírességeivel szinte kínálja magát. A különös és tekintélyes, tárgy és személy, kiemelkedik a házai és eseményei közül, látható, hozzáférhető; a fővárosban ezer és ezer az, ami figyelemre-méltó és az élet egyéb ingerei mellett mégsem kötik le a figyelmünket. Erdőben járunk ott, amelyben a nagy sűrűség miatt nem a szálfák, hanem az erdő homályos titka érdekel. A vidéki városnak még gyárjai is, azzal, hogy képményestül folyvást a szem elé merednek, s közel esnek, közvetlenebb esz-

közök a nevelésre, csakhogy a fővárosban ezek között is minden cél és tetzés szerint lehet válogatni.

A jó nevelő-hatásokat tekintve is általában a főváros iskolái és a főváros környéki iskolák igen nagy előnyben vannak a vidéki iskolákkal szemben. Más kérdés az, hogy a kínálkozó tényezők kihasználására hogyan lehet a fővárosi tanulók figyelmét hasznosan lekötni. A messze eső vidéki városok ifjúsága azonban sajnálatlaltal kénytelen nélkülözni sok szépet és hasznosat, ami ízlését fejleszthetné és ismereteit bővíthetné, s ami a fővárosban önként kínálkozik.

A főváros nevelő tényezőit a vidéki iskolák számára csak a kormányzat teheti hozzáférhetővé. A legnagyobb utazási kedvezményeket kellene megadni a diákságnak, hogy anyagi megterhelés nélkül még a legszegényebbek is eljuthassanak a kultúra középpontjába. Az országunkat átfogó kis államok tavasszal és ősszel iskolavonatot indítanak vidékek és városok megismertetésére, a tanulóifjúság tudásának elmélyítésére. Minálunk a városokat látnivágyó polgárság 75%-os kedvezménnyel utazhat filléres gyorsokon, s erre a kedvezményre vasútjaink sohase fizetnek rá. Miért nem juthat legalább ilyen kedvező utazáshoz tanulóifjúságunk, amelynek valóban szüksége van értékeink, országunk megismerésére, s amely a ráfordított figyelmet és áldozatot a hazának kamatostul fizetné vissza?

Szeretnők remélni, hogy ifjúságunknak nem sokáig kell legalább ilyen kedvezményes kultúrutakra vágyakoznia és várakoznia.

Réfi László.

Új tanterv a kereskedőtanoncsiskolákban. Az 1937/38. tanévtől kezdve a magyarországi kereskedőtanoncsiskolák lényegesen módosított tantervvel végzik oktató és nevelő munkájukat. E